

Diplomatas, Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras Jurgis Šaulys. Fotoreprodukcija iš RKIC archyvo

DIPLOMATAS JURGIS ŠAULYS

PARENGĖ JURGIS ŽELVYS

Lietuvos Nepriklausomybės Akto (1918 m. vasario 16 d.) signataras Jurgis Šaulys tarpukario Lietuvoje bene labiausiai buvo žinomas kaip vienas pirmųjų moderniosios Lietuvos valstybės ambasadorių užsienio šalyse – Vatikane, Vokietijoje, Lenkijoje, Šveicarijoje. Garsėjo jis ir kaip filosofas, spaudos bendradarbis.

Gimė J. Šaulys 1879 m. gegužės 5 d. Balsėnuose (Veiviržėnų sen., Klaipėdos r.). Nuo 1887 m. mokėsi Kaltinėnų parapijos daktorių mokykloje, vėliau – Palangos progimnazijoje, čia įsijungė į slaptą lietuvių moksleivių būrelį, kuriame buvo aptariami lietuvių literatūros ir kalbos reikalai. 1897–1899 m. studijuodamas Vilniaus kunigų seminarijoje subūrė lietuvių klierikų būrelį ir įkūrė draugiją, kuri slapta skaitydavo ir platindavo rusų valdžios uždraustą lietuvišką spaudą, knygas. Už šią veiklą jis iš seminarijos buvo pašalintas. 1900–1901 m. J. Šaulys Vilniuje suorganizavo slaptus lietuvių kalbos kursus, kuriuose pats dėstė lietuvių kalbą.

Nuo 1903 m. studijavo ekonomiką Berno (Šveicarija) universitete, kur jam 1912 m. buvo suteiktas filosofijos daktaro laipsnis.

Aktyviai dalyvavo lietuvių tautiniame judėjime, 1902 m. – varpininkų suvažiavime. 1902–1904 m. buvo Lietuvos demokratų partijos narys, padėjo parengti šios partijos programą, tačiau 1904 m. vasarą iš šios partijos pasitraukė ir vėlesniais metais jokiaje partinėje veikloje daugiau nebedalyvavo.

1912–1915 m. Vilniuje dirbo Žemės ūkio banko finansininku.

1915–1918 m. dalyvavo įvairių konferencijų ir pasitarimų, kuriuose buvo aptariami Lietuvos valstybingumo atkūrimo klausimai, darbe. Jis buvo ir 1916 m. Lozanoje vykusios Pavergtųjų tautų konferencijos bei 1917 m. Stokholme vykusios Rusijos bei Amerikos lietuvių konferencijos dalyvis.

J. Šaulys prisidėjo, kad būtų įsteigta Lietuvos draugija nukentėjusiems nuo karo, agronomijos teisėms ir pagalbai teikti organizacija, aktyviai dalyvavo ir Vilniaus piliečių komiteto veikloje.

1917 m. rugsėjo 18–22 d. Vilniuje įvykusioje Lietuvių konferencijoje J. Šaulys buvo išrinktas į Lietuvos Tarybą, šios Tarybos generaliniu sekretoriumi ir pirmuoju vicepirmininku, o 1918 m. vasario 16 d. kartu su kitais Tarybos nariais pasirašė Lietuvos Nepriklausomybės Aktą.

1918–1923 m. ir 1927–1946 m. J. Šaulys dirbo Lietuvos diplomatinėje tarnyboje. Jis buvo pirmasis Lietuvos valstybės nepaprastasis pasiuntinys ir įgaliotas ministras Vokietijoje (1918–1919, 1931–1938 m.), Šveicarijoje (1919, 1939–1946 m.), Italijoje (1921–1923 m.), Vatikane (1927–1931 m.), Lenkijoje (1938–1939 m.).

Turtingas J. Šaulio rašytinis palikimas. Daug jo straipsnių paskelbta lietuviškuose laikraščiuose ir žurnaluose: „Darbininkų balsas“, „Draugas“, „Lietuvos aidas“, „Tėvynės sargas“, „Ūkininkas“, „Varpas“, „Vienybė Lietuvininkų“ (JAV), „Žinyčia“, ir kt. Kurį laiką yra redagavęs „Ūkininką“, „Varpą“, „Naujienas“ (1903–1904 m.), „Lietuvių žinias“ (1914–1915 m.), „Klaipėdos žinias“ (1924), „Lietuvos keleivį“ (1924 m.), „Memel Zeitung“ (1924–1925 m.) ir keletą kitų leidinių.

Žinomas J. Šaulys ir kaip vertėjas. Jis į lietuvių kalbą išvertė Sofoklio „Antigonę“ (1903 m.), V. Krakovskio „Naująją Zelandiją“, Aischilo dramą „Prikaltas Prometėjas“ (abi 1905 m.), „Kas tie socialdemokratai?“ (1906 m.), „Nihilistai“ (1913 m.).

Kartu su lenkų archeologu L. Kšivickiu per vasaros atostogas tyrinėjo Lietuvos piliakalnius ir į lietuvių kalbą išvertė L. Kšivickio lenkiškai parašytą knygą „Žemaičių senovė“. Nemažas J. Šaulio indėlis ir sudarant 1945 m. išleistą pasikalbėjimo knygelę „Kalbėk angliškai“.

J. Šaulys – vienas iš žymiausių tarpukario žemaičių bibliofilų. 1902–1903 m. jis tvarkė rašytojos Gabrielės Petkevičaitės-Bitės tėvo biblioteką. Buvo sukaupęs didelę ir vertingą asmeninę biblioteką. 1938 m. 644 senus spaudinius, susijusius su Lietuvos istorija, padovanojo Vytauto Didžiojo universitetui. 1952 m. dalį J. Šaulio bibliotekos ir archyvo įsigijo Filadelfijoje (JAV) veikiantis Pensilvanijos universitetas, kita archyvo dalis, kurioje daugiausia buvo asmeniniai J. Šaulio dokumentai, 2000 m. jo giminaičių valia perduota Signatarų namams (Vilniuje veikiančiam Lietuvos nacionalinio muziejaus padaliniiui).

Mirė J. Šaulys 1948 m. spalio 18 d. Lugane (Šveicarija) ir ten buvo palaidotas, o 1968 m. perlaidotas Romos Vereno kapinėse (Italija).

Literatūra:

1. *Lietuvos Nepriklausomybės Akto signataras diplomatas Jurgis Šaulys* [sudarė V. Serapinas]. 1989.